List 35. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 31. avgusta 1894.

Politiški oddelek.

Šleško vprašanje.

Šlezija je dežela, kjer se Čehom in Poljakom blizu tako godi, kakor Slovencem na Koroškem. Nobene državne gimnazije nimajo Slovani v tej deželi, da si so v večini, ljudske šole so pa uravnane prav tako, kakor na slovenskem delu Koroškega. „Matica školska“ je osnovala v Opavi češko gimnazijo, ali vse prizadevanje češkega prebivalstva so dosedaj bila zaman, da bi vlada vzela ta zavod v svojo oskrb. Kakor za koroške, tako se tudi za šleške Slovane ni ničesa storilo pod Taffejevo vlado.

Znano je, da prejšnja vlada nikakor ni bila voljna kaj ukreniti, kadar je šlo za Slovane. Skozi vse njeno delovanje se vleče kot rudeča nit skrb za ohranjenje nemških predpravic. Tako brezozirno se pod Taaffejem ni ponemčevalo, kakor pod Auerspergom, temveč postopalo se je bolj prikrito. Taaffe je tudi naposled postal žrtva svoje neodkritosrčne politike. Lahko bi bil dobil tako slovansko večino, ko bi bil hotel, da bi nemški liberalci ga ne bili mogli strmoglaviti. Imel je moč, da bi bil skoro popolnoma uničil liberalno stranko. Tega pa ni hotel, ker je hotel imeti močno nemškoliberalno stranko, da jo lahko porabi proti Slovanom. Tako si je prejšnja vlada samo gojila sovražnika, ki jej je stališče podkopal, da ni izvršila velicih nameravanih reform.

Vendar pa ne moremo reči, da je le Taaffejeva vlada kriva sedanjih neugodnih razmer v Šleziji. Velik del krivde zadene prejšnjo večino v državnem zboru, pred vsem njeno slovanske člane.

Od nemških konservativcev ne moremo zahtevati, da bi bili sami rinili narodno vprašanje na dnevni red. Zanje narodno vprašanje nima pomena in je jim gotovo še ljubše, če ima nemštvo veliko veljavo. Mi jim tega tudi ne moremo zameriti, kajti vsakemu se dobro zdi, ako se njegovemu narodu dobro godi. Če so nas podpirali, so konservativci to delali le iz drugih političnih ozirov. In prepričani smemo biti, da bi nemško konservativna stranka bila Slovane podpirala, da so sami storili o tem ali onem oziru prvi korak. Brez Slovanov konservativna stranka ni imela nobenega vpliva. Rada ali nerada bi bila hodila s slovanskimi poslanci, da so je li ti odločno povedali, da brez tega nima pričakovati najmanjše podpore od njih.

Vidi se torej, da so slovanski poslanci sami krivi, ako so sedaj, petnajst let po padcu Auerspergovem, take razmere v Šleziji.

Slovenci seveda za Šlezijo niso mogli dosti storiti, ker imamo še dovolj opraviti z domačimi zadevami. Podpirali so pa gotovo naši poslanci radi češke ali poljske, ako so kaj storili za Šlezijo. Krivdo pred vsem zadene Čehe in Poljake. Oboji so Šlezijo naravnost zanemarjali. Zastonj je bil glas slovanskega poslanca iz Šlezije Swiežyja. Niso ga poslušali ni Čehi ni Poljaki.

Kar se tiče Čehov ni nobene razlike mej Mlado- in Staročehi. Obojim ni bilo nikdar dosti za češke rojake v Šleziji. V češki kraljevini so se prepirali večkrat za stvari, katere nimajo polovico tolike važnosti, nego šleške zadeve. Koliko se je govorilo o češkem notranjem uradnem jeziku, če tudi se ta naroda neposredno ne dotika, v Šleziji se je pa pustilo, da so se narodu kratile najprimitivneje pravice. Posebno sta pa obe češki stranki čas in talente tratili v boji mej sabo, ko bi bili lahko se potegovali za zatirane Sležane. Naravnost izdali in prodali so pa Šlezijo Staročehi pri znanih konferencah na Dunaji. Tedaj so Staročehi imeli najlepšo priliko kaj storiti za šleške Slovane. Nemci bi bili radi še marsikaj privolili, ali češki politiki so bili pri šumečem šampanjci, ki je tedaj obilno tekel, popolnoma pozabili, da zunaj sedanjih mej češke kraljevine še bivajo Čehi.

Mladočehi pa tudi le bolj na Češko, in zadnji čas na Moravsko, omejujejo svoje delovanje. Večino svojih sil potratijo v boji za državno pravo, katero se ne da obnoviti pri obstoječih razmerah. Branijo se priznati sedanjo ustavo in s tem le zgubljajo mogočno orožje v boji za narodno jednakopravnost v Šleziji. Ob jednem pa vzbu-

jajo s svojim češkim državnim pravom še nezaupanje Poljakov, ker Šlezijo reklamujejo zase. Poljaki jih zatorej ne morejo podpirati in rajše puste Nemcem, da gospodarijo v Šleziji, kakor hočejo.

Nekoliko pa Poljake odvračajo še drugi pomisleki, da se ne potegnejo za Šležane. Poljaki so deželni avtonomisti, kakor Čehi, in se zatorej ne marajo mešati v zadeve zunaj Galicije. Narodne jednakopravnosti načelo pa jim ni prav po godu, ker bi potem morali tudi Rusinom priznati narodno jednakopravnost. Naj se potujčijo Poljaki v Šleziji in Bukovini, da le sami ostanejo gospodarji v Šleziji, mislijo si sedanji poljski politiki. Ti pomisleki so tudi, da so Poljaki posebno napeli svoje sile, da ob svojem času se ni rešilo jezikovno vprašanje za vso državo, češ, da to spada v kompetenco deželnih zborov.

Poleg tega so pa Poljaki vedno tirali neko dvoumno politiko. Tudi ko je še obstala prejšnja večina, so Poljaki vedno z jednim očesom škilili v nemškoliberalni tabor. Da bi Poljaki bili hoteli podpirati z vso odločnostjo slovanske težnje, bi bilo marsikaj drugače v Avstriji. Dva Poljaka sta sedela dolgo časa v Taaffejevem in dva sedita v sedanjem ministerstvu, in imata gotovo precej vpliva. Dunajewski je ob svojem času bil celo duša vse vlade. Vidi se, da je Poljakom precej dobre volje manjkalo.

Nikakor pa ne odobrava sedanjega postopanja poljske stranke narod poljski. Mej Poljaki je mnogo drugačnih mož, ki imajo boljše nazore, ali kaj se hoče, ti možje ne pridejo do besede. Glavno besedo ima poljska žlahta, ki seveda nima slovanskega demokratičnega duha. Shod poljskih pisateljev je nam pokazal, da odlični možje simpatizujejo s Čehi in tedaj se je sklenila resolucija, v kateri se zahteva, da se poljski poslanci potegujejo za Slovane v Šleziji. Pri volitvah pa ti boljši elementi ne pridejo na površje. Znano je, kako se vrše volitve v Galiciji. Vladni pritisk in židovski denar večkrat odločuje. Pri verifikacji volitev so se večkrat slišale lepe stvari, kako se delajo volitve v Galiciji. Volilna reforma bi bila pač precej zmešala štreno sedanjim politikom v Galiciji, za to so jo pa preprečili.

Nekateri poljski listi so zadnji čas se tudi spomnili gališkega vprašanja in ob razstavi so se pri banketih tudi nekateri spominjali bratov v Šleziji. Večino poljskih glasil, posebno tista, ki imajo zvezo s poslanci, pa misli, da nikakor ne kaže vlačiti sedaj šleskega vprašanja na dnevni red, ker to bi bilo nevarno za koalicijo. Brez Poljakov se pa ničesa storiti ne more. Zatorej bodo šleški Slovani še dolgo čakali boljših časov, in to zaradi tega, ker je politika avstrijskih Slovanov povsem na napačnem tiru. Narodni obstanek več tisoč Čehov in Poljakov je v nevarnosti, v tem, ko se Poljaki bratijo z Nemci, v Pragi pa sanjajo o češkem državnem pravu. Jednako godi se Slovanom na Koroškem, v tem, ko nekateri pri nas sanjarijo o hrvaškem državnem pravu. Mej Slovani ni prave jedinosti, ker vsak slovanski narod kaj posebnega hoče in zahteva. Ta razcepljenost nas slabi v veliko veselje Nemcem. To je uzrok, da avstrijski Slovani po tako dolgem ustavnem življenji nismo prišli do večje veljave. Povsod se išče programov, kateri nas le odtujujejo drug od druzega, v tem ko imamo že v ustavi jasno načrtan program, ki za dolgo zadošča v političnem oziru za vse avstrijske Slovane. Po tem programu se lahko vsi zjedinimo, posebno ker se ne ustavlja ob deželnih mejah, torej ne izključuje niti sleških Poljakov, niti Slovencev na Koroškem; če nepristranski stvar preudarimo, bi pa imeli od njega le korist. Tisti, ki vlečejo na dan druge, z ustavo ne vjemajoče programe, nas razdvajajo in delajo le za slovanske nasprotnike. Da bi vendar že prišlo prepričanje avstrijskim Slovanom, da je jedin za sedanjo dobo zanje primeren program član XIX. državnega osnovnega zakona o občnih pravicah državljanov. Če se le doseže izvedenje tega člana, pa je obstanek in razvoj vseh slovanskih narodnostij zagotovljen.

Politični pregled.

Celjska gimnazija. — Toliko je sedaj gotovo, da se letos ne osnujejo slovenske paralelke v Celji. Če se osnujejo drugo leto, to je pa odvisno od tega, kako se letos politične razmere zasučejo. Če bodo Slovenci vladi potrebni, dobimo slovensko gimnazijo v Celji, drugače pa ne. Listi, ki imajo zvezo z vlado, pišejo, da se slovenska gimnazija dovoli, ako bode za to potreba in ne bode imela namena poslovenjevanja. Vlada bode lahko torej storila, kakor bode ji ugajalo Nemškonarodni listi so odločno proti temu, da bi se Slovencem kaj dovolijo, naj bi se Nemcem tudi kaj druzega dalo. V Celji pa morda sodijo nekoliko drugače. Najbrž bi dovolili slovensko gimnazijo, ako se jim dovoli ob jednem osnova nižje realke, po kateri že dolgo hrepene in je tudi potrebna. Nekateri politični vodje k večjemu bi imeli pomisleke, ker bi nemška spodnja gimnazija zgubila mnogo učencev, ko bi se osnovala realka in bi se utegnilo pokazati, da je odvisna.

Koroško. — Pri dopolnilni volitvi za državni zbor na gorenjem Koroškem je izvoljen krščanski socijalist Peitler s 77 glasovi. Nemškonarodni kandidat je dobil le 69 glasov. Zmago so odločili Slovenci. Po nemških listih je zaradi tega poraza velik krik. Dne 27. oziroma 29. sta na Koroškem dve dopolnilni volitvi za deželni zbor. Agitacije torej ne bodo nič ponehale.

Staro- in Mladočehi. — Vedno pogosteji se slišijo na Češkem glasovi, da naj bi se zjedinili Staro- in Mladočehi v boji proti vladi in koaliciji. Želeti je, da bi se to kmalu uresničilo. Zjedinjeni Čehi bi pač kaj dosegli, tako pa ne.

Nemški nacijonalci in liberalci. — Mej nemškimi liberalci in nacijonalci je sedaj najhuša borba. Liberalci so že potrti, ker se že boje, da jih pri bodočih volitvah popolnoma izpodrinejo. Če pa propade liberalna stranka, propade pa tudi koalicija in sedanja vlada. Židje se pa tega boje zaradi vrejenja valute. Če ne bode liberalni finančni minister več valute vrejal, židje pri njej ne napravijo več toliko dobička, kakor bi ga sicer.

Nemčija, Francija in Rusija. — Nemčija, imenoma cesar Viljem II, si mnogo prizadeva pridobiti Francijo za svojo zaveznico in jo odvrniti od Rusije. To svojo željo je izjavil Viljem II posebno s svojo brzojavko povodom Carnotove smrti, s pomiloščenjem francoskih častnikov i. dr. Seveda pri vsem tem pa, da bi postali Francija in Nemčija prijateljici, bi se morala pred vsem Francija za zmirom odpovedati Alzaciji in Loreni. Kakor povsod, kažejo i tu Nemci svojo prevzetnost. Prijateljstva hočejo sami, a zahtevajo od

nasprotnika. da jim ta odjenja, mesto obratno. Če hočeš ti imeti moje prijateljstvo, ne zmeš za to še od mene kaj zahtevati. Narobe pač je pametno. Da pa Francija ne bo šla na te limanice, to je več kakor gotovo. Da tudi prijateljska zveza mej Francijo in Rusijo ni pojenjala in se vedno krepi, pokazal je zopet pohod neke francoske ladije v ruski luki v Batumu. Ondi se je zopet sklepalo pobratimstvo mej francoskimi in ruskimi mornarji Popevala se je ruska narodna himna in marsilka. Ruski in francoski mornarji nevedoči, kako bi drug drugemu najbolje pokazali svoje prijateljstvo so si zamenjavali čepice in suknje, se objemali in drug drugemu napivali. Ta prijateljski sestanek Francozov in Rusov je sicer malenkosten a pomemben.

Srbija. — Čujejo se dan za dnevom nečuvene reči iz Srbije. Poroča se o krizi Nikolajevičega ministerstva, da zasede Milan zopet prestol, da se izda nova ustava in druge ednake stvari. Dne 22. t. m je praznoval Milan svoj 40letni rojstni dan. Za ta dan se je z gotovostjo pričakovalo, da se mladi kralj Aleksander odpove prestolu, in da Milan zasede prestol To se ni zgodilo, a govori se, da je posredoval pri tem mogočen upliv, ki je odvrnil Milana od tega nepremišljenega koraka — Poroča se. da je ministerski predsednik Nikolajević prisegel, da ubije Milana in potem sebe, če bi ta skušal ovreči sedanje ministerstvo. Take in ednake reči se slišijo o Srbiji. Vse je verojetno za Srbijo, o tem nas uči skušnja, da ondi znajo svet iznenaditi. Vlada srbska vse te vesti preklicuje in pravi. da so vse izmišljene, da ni niti o tej niti o onej pičice resnice. in da le sovražniki prestola in vlade črnijo Srbijo pred svetom Naj bo že tako ali tako, na vsem je vkljub tisočerim preklicem vlade vendar nekaj resnice, kajti kjer vlada Milan, ondi je vse mogoče. V Srbiji je pa resničen vladar Milan, ministerstvo in kralj Aleksander nimata nič govoriti, vse se godi. kakor veleva nasiljenec Milan. ki bi postavno niti v Srbiji stanovati ne smel in dokler bo imel ta sebičnež prvo besedo ondi, sme svet biti pripravljen na vsakojako iznenadenja od ontod.

Bolgarija. — Odlični politik in prognanec bolgarski, Cankov, ki je bival zadnji čas na Ruskem in tudi užival rusko penzijo, prišel je minole dni na Dunaj in od tu izdal na bolgarski narod proglas, v katerem priznava Koburžana in svetuje Bolgariji, da naj v miru in ljubezni do Rusije živi. Vkljub temu pa, da se je Cankov izjavil za Koburžana, mu je bolgarska vlada dala vendar, da mu povratek v Bolgarijo ni dovoljen. Izjavil pa se je menda Cankov, da se vse edno povrne v Bolgarijo, če ga tudi zaprejo, sej je navajen vsega.

Obrtnija.

Novi obrtni zakon.

Našim čitateljem je znano, da smo priobčili izpovedbe kranjskih odposlancev na obrtni enketi na Dunaji. Po večjem se izpovedbe obrtnikov iz druzih dežel vjemajo z našimi, samo, da navadno niso tako jasne Posebno smo pogrešali potrebne jasnosti glede dokaza zmožnosti. Jedino kranjski izvedenci so odločno izpovedali, da ne gre za to, da morda kak krojač naročniku ne skazi suknje ali pa čevljar čevlja, temveč za to, da se ljudje, ki ne spadajo k obrtu vanj sploh ne bodo vtikali. Sedaj bogatinje in družbe se pečajo z rokodelstvom, kdor sam ne zna, pa vzame delovodjo. Baš tej slepariji z delovodjami bi se moral narediti konec, kdor se obrta ni učil, naj se mu ga ne dovoli izvrševati, naj si tudi vzame izučenega delovodjo. Posebno se pa dandanes snujejo raznovrstne družbe, ki se pečajo z raznimi obrti. S tem se dela škoda samostojnim obrtnikom. Take družbe imajo navadno velik kapital. Naj se delovanju tacih družeb vsaj postavijo meje. Dovolile bi se k večjemu za nekatere stroke, kakor za stavbarstvo, da se osnujejo taka društva strogo kot denarna, dela bi pa morala izročati izučenim obrtnikom dotične stroke. Dokler se pa to ne stori, je vse govorjenje v prid obrtniji zastonj in ne otme obrtnega stanu pogube.

Mi nismo naravnost zoper to, da bi se morda ne smele tudi snovati družbe naravnost za izdelavo predmetov, podobno trgovskim kompanijam. Ako po našem mnenji bi se moral v kacih slučajih od vsacega člana zahtevati dokaz sposobnosti. Manj interesa seveda ima mala obrt od tega, da bi se zahteval dokaz sposobnosti od fabrikantov, kateri ne izdelujejo obrtnih izdelkov. Tukaj je le borba mej kapitalisti in je za širje kroge prebivalstva precej irevalantno, naj zmaga ta ali oni. Tudi ni dosti interesa, da bi branili nekatere tovarnarje pred drugimi.

Izvedenci na obrtni enketi so se pa izrekli v veliki večini, da naj se zabrani trgovcem z obrtnimi izdelki jemati mero. Le tako je mogoče varovati interese obrtnikov proti konfekcijonarjem, kateri so mimogrede povedano, največ židje. Na enketi so obrtniki obširno razložili razloge, zakaj se ne sme pustiti jemati mero trgovcem.

Na podlagi enkete se sestavi novi obrtni zakon. Da bi ugajal novi zakon malim obrtnikom, mi nismo pričakovali. Pri sedanji vladi imajo odločilno besedo nemški liberalci, ki nimajo srca za mali obrtni stan. Češki veleposestniki, ki imajo tudi važno besedo, so največ tovarnarji in tudi nimajo interesa braniti malega obrtnika.

Te dni so dunajski listi objavili, da je vlada že izdelala nov obrtni zakon. Iz tega, ker povedo dunajski listi, izvemo, da se vpelje dokaz zmožnosti še za nekatere obrte in pa tudi za trgovino. Podrobnostij ne vemo, za to tudi ne moremo soditi, če bode nov dokaz zmožnosti kaj koristil malim obrtnikom. Če se ž njim ne zabrani velikemu kapitalu posegati v rokodelstvo, je naravnost škoda čas tratiti s posvetovanjem o novem zakonu.

Vladni načrt skuša baje odpraviti nekatere zlorabe pri dokazu zmožnosti in pa točneje določuje meje raznih obrtov. Poslednje je zaradi tega dobro, da se naredi konec mnogim prepirom, v kak obrt kaj spada. Dokaz sposobnosti v trgovini se pa ne ve, komu bode koristil. Prav lahko, da se s tem le prizadenejo nepremožni ljudje. Kdor se misli pečati z večjo trgovino, je navadno že tako pohajal v kako trgovsko šolo in mu torej ne bode težko prinesti dokaza sposobnosti, težje bode pa za tistega, ki bode hotel začeti kako manjšo branjarijo. Sploh mi temu dokazu sposobnosti posebne važnosti ne pripisujemo.

Kakšen duh da veje iz vladnega načrta, je pa vidno iz tega, da se ž njim naravnost priznava trgovcem pravico jemati mero. Sedaj je bila ta stvar še vedno nekako dvomljiva. Upravno sodišče se je bilo izreklo v

tem smislu, ali mnogim se je zdelo tisto tolmačenje zakona, da jemanje mere ne spada v obrt, malo čudno. Z novim zakonom se pa hoče torej naravnost priznati to pravico. To bi bil najhujši udarec za naše oblačilne obrte. Dani bi bili na milost in nemilost v roke židovskemu kapitalu. Trgovcu bi se odprla vrata, da bi lahko prodajal, jemal naročila na vse mogoče obrtne izdelke. Široka vrata bi se torej jim odprla v obrt. Vse drugače bi bilo za obrtnika. Ta bi pa ne mogel svojega podjetja razširiti, ker se bodo strožje določila meje posamičnim obrtom, zlasti bi pa ne mogel začeti nikake trgovine, ker bi po zakonu ne mogel dokazati sposobnosti. Iz tega je vidno, da novi vladni načrt je slabši od sedanjega obrtnega zakona. Ako postane zakon, bode kmalu prenehal marsikak samostalen obrt. Mnogi mojstri ne bodo več imeli druzega dela, kakor za konfekcijonarje, ki bodo seveda ljudij le slabo plačevali, ker glavni dobiček bodo pač imeli sami.

Čudno se pa nam zdi, da bi vlada tako prezirala mnenje enkete. Čemu je potem pač bilo potreba enketo sklicevati, mari je to bila le prazna komedija. Enketa se je izrekla tako, ali vlada pa sklene drugače. Edino upanje je še, da se v državnem zboru najdejo možje, ki z odločnim uporom preprečijo, da vladni načrt zakon ne postane, pa tudi to upanje ni veliko.

Obrtnijske raznoterosti.

Električna razsvetljava v Varaždinu. V Varaždinu se je osnovalo delniško društvo, ki je dobilo od mestnega zastopa dovoljenje, da naredi električno razsvetljavo v mestu in okolici. Ker se je oglasilo že lepo število zasebnikov, da napeljejo razsvetljavo in bode mesto plačalo znatno svoto, ima društvo upati da bode dobro vspevalo.

Razstava v Parizu. Posebna komisija se je te dni sestavila, ki se peča z vprašanjem, kako bi se dobil denar za razstavo koncem tega stoletja. Računa se, da bode razstava stala 100 milijonov frankov. Z železnicami se bode komisija skušala pogoditi zaradi znižane voznine.

V Rusiji nameravajo pri svojih poslaništvih in konzulatih v inozemstvu osnovati obrtne muzeje, v katerih bodo videti razni izdelki ruskega obrta, zlasti ruske hišne industrije, ki je jako razvita.

Črtice o kmetijski kemiji.

Prst.

(Dalje.)

Kemično vplivanje vode jako pospešuje vpliv kisleca in ogljikove kisline v zraku. Kislik se spaja z kovinskimi okisci v okise, z žveplenimi kovinami, posebno pa pospešuje razkroj organičnih snovij, pri čemer se nareja ogljikova kislina, katera zopet pospešuje razkrojanje kamenja. Voda, v kateri je ogljikova kislina razstopi marsikako tvarino, katera se v navadni vodi ne razstopi, posebno take stvari, ki so potrebne za rast rastlin.

Pa tudi neki drugi del zraka, amonjak jako pospešuje razkrojanje v zemlji, poleg tega pa je rastlinam redilna snov. Ta snov je za kmetijstvo velike važnosti, zatorej moramo nekoliko spregovoriti o njej.

V prirodi nahajajoči se amonjak nareja se pri razkrojanji raznih spojin, v katerih je vodik in dušik, iz katerih je sestavljen. Posebno nastaja pri razkrojanji beljakovin. Nareja se pri trohljenji in gnitji.

Amonjak je plin, jako hudega duha in se razstopi jako rad v vodi. V trgovini prodajajo z amonjakom nasičeno vodo pod imenom salmijak, kateri se rabi za razne obrtne namene. Dosti amonjaka je v živinskem gnoji, zato pa gnoj kar reže v nos.

Ker se v zemlji vedno vrši razpadanje, je naravno, da se nahajajo v njej različne razpale snovi. To razpadanje kamenja se tako dolgo vrši, da ostanejo od prvotnega kamenja le še nepremenljive snovi.

Na ta način je nastala po površji plast prsti, v kateri rastejo rastline. V več krajih se prst ni naredila na mestu, temveč jo je voda naplavila. Prst ni povsod jednako debela. V jednem kraji je kamenje bolj v drugem manj sprhnelo, v jednem je voda več prsti nanesla, v drugem zopet manj. Nova prst se pa nabira tudi z razkrojanjem organičnih snovij.

Za poljedelstvo ugaja bolje zemlja z globoko prstjo. Na njej rastejo lahko rastline, ki delajo globoke korenine, dočim v plitvi prsti usahnejo. Če je prst globoka, se tudi tako hitro ne osuši, pa tudi prevelika moča toliko ne škoduje, ker voda se odteka v nižje plasti, od koder je rastline dobivajo, kadar je suša. Zato so prave žitnice le tiste dežele, ki imajo globoko prst. Tudi ima zemljišče z globoko prstjo več redilnih snovij, katere zlasti porabijo rastline z globokimi koreninami.

Po vrhu je prava njivska prst. Ta ima temno barvo in ima v sebi mnogo razpalih rastlinskih snovij. Pod to plastjo je druga, v kateri je že manj rastlinskih snovij, jedino trohnele korenine. Na to je zopet plast prsti z jedino rudninskimi snovmi, na to pa sledi trdno kamenje. Z obdelovanjem se gorenja prst zrahlja in vsled tega pride zrak in voda bolj v spodnje plasti, kjer pospešuje to razkrojanje.

Čim tanjša je zgornja plast prsti, tembolj vplivajo na njeno kakovost spodnje plasti. Če je v spodnji plasti kamenje, katero z razpadanja pomnožuje zemeljske soli, je to le ugodno. Slabo pa vpliva železni okisec v spodnjih plastih na gorenje plasti.

Dobro je, če se spodnje plasti po svojih fizikaličnih lastnostih ločijo od gorenjih. Če gorenji del vode ne pušča, je dobro, če jo spodnji, ker to vendar nekoliko osušava. Če pa gorenji del pušča vodo, je pa koristno, ako jo dolenji del zadržuje. Peščena spodnja plast je jako ugodna za ilovnato zgornjo plast. Dobra pa ni zemlja, ako je spodaj in zgoraj le pesek. Dobro je tudi, če je ilovica pod peščeno gorenjo plastjo.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Običajni letni žitni sejem na Dunaji se je letos ponesrečil. Od več stranij se je agitovalo proti temu sejmu, ker v prvi vrsti pospešuje le židovske spekulacije. Mislilo se je letos ga že opustiti. Naposled je sejem le bil, ali je došlo le malo obiskovalcev. Izostali so zlasti kupci z Nemškega in Ogerskega. Kupčije ni bilo skoro nobene. Niti navadno statistiko o letini niso mogli sestaviti, ker razni poročevalci niso prinesli seboj potrebnih podatkov.

Rodovitne trte. V Mali vasi pri Ptuji ima kmet Jož. Burko trto Izabelo, katera ima letos 800 grozdov. V Ptuji je pa pred neko gostilno brajda iz dveh trt, ki ima nad 2000 grozdov.

Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Zopet zabingljal je bil zvonec, in močni hlapon odpeljal nas je iz postaje trnovske. Noč se je bližala. En čas vozili smo se še po ravnini bistriško-reške doline, k desni bila pa je viditi strma gorska okolica šembijska in postojinska. Čez strmi klanec pri Šembijah izpeljana je bila stara reška državna cesta, katero bistro oko lahko še na nekaterih mestih opazi. Peljala je od Šembij naprej precej daleč po pusti in dolgočasni samoti, potem pa prek Knežaka in Zagurij na Št. Peter. (To cesto so bili, kakor sem v predzadnjem oddelku omenil, preložili malo pred odprtjem reške železnice. Sedaj vodi od št. peterske postaje čisto po drugi strani in dolini, izogne se Zagurij in Knežaka popolnoma, ter pelje pod Premom naprej proti Trnovemu, kjer se zjedini zopet z poprejšno državno cesto.) Železnična proga prične se kmalu za Trnovim pospenjati navkreber, in opazovati se zamore, kako se tudi pri grajenji železnic dandanes ogibljejo težavnih zidarskih del in velikih stroškov. Prevozili smo več dolinic, kjer bi bili morali speljati železnico po visokih mostovih (viaduktih); a ognili so se teh stavb s tem, da so čez potoke, ki tečejo skozi dolinice, naredili mostiče, potem pa čez nje napravili zemeljske nasipe in tako naredili železnici raven pot.

Bilo je že nekako po Ave Mariji, ko smo privozili na postajo Kiloviče, ki se nahaja precej visoko nad ravnino bistriško-reške doline. Človek bi se lahko tu pošalil, kako se je skovalo iz slovenskih Kilovič nemško ime „Küllenberg“. Ako bi se že pisalo „Kühlenberg“, sodil bi človek, da se je moral prelagatelj imena — kaj pa da, Nemec, — nahajati kedaj na Kilovičah, ko je pihala ravno mrzla burja, in mu položila besedo „kühl“ na jezik. Nemški pravopis pa mu morda ni gladko tekel, toraj je zapisal kar tebi nič meni nič „Küllenberg“, in nemščina bila je za eno besedo bogatejša.

Pa, — pustimo šalo na stran!

Dokaj bolj, kot postaja, zanimala so se moja čutja, spomini in oko za onkraj doline zelo v enakej višini stoječo farno vas Prem s gradom enacega imena. Grad je stara, močna in trdna zgradba. Leta 1313. bil mu je lastnik Egtes Ravenski (Raunach). O Valvazorjevem času posedel ga je že knez Porcia, katerega naslednik mu tudi še dandanes lastnik. Dolgo časa je v tem gradu domovala in delovala okrajna gospodska (sodnija) za to okolico; v novejših časih prenesena je v Ilirsko Bistrico. Od takrat pričel je bil tudi grad — se ve, do malega brez stanovnikov, — nekako že razpadati; pa so ga zdaj baje zopet nekoliko ogleštali in popravili. Od gradu naprej raztega se vas po vrhovju griča. Konec vasi na najvišjem mestu stoji zala farna cerkev, delo najnovejših časov. Leta 1867. jesenski čas bil sem vprvič na Premu. Župnikoval je takrat ondi eden mojih najboljših prijateljev, poznejši laščanski župnik, zadnjič pa trebanjski dekan, čast. g. Matej Frelih († 1. febr. 1892.) Z veliko navdušenostjo in pogumom (djali so, da s 40 gld., drugi celo, da le s 3 gl. denarja v žepu) polotil se je bil prepotrebnega zidanja nove farne cerkve, a s krvavimi skrbmi, trudi in napori srečno ga tudi dokončal. Blagi pokojnik, pa tudi darežljivi Premci postavili so si s tem stalni spominek za vse prihodnje čase.

Od Kilovič naprej vozi železnica zopet bolj po ravnem, vendar pa precej visoko nad dnom doline. Okolica je bolj samotna. Ob levi strani železnice stoji med drugim dober četrt ure od proge grajščina Ravne v št. mihelski občini. Grajščina se od železnice sicer ne vidi, ker jo prikriva hrastovi gozd, omenjam je pa za to, ker je lastnina našega slovečega rojaka grofa Hohenwart-a, nekdajnega ministerskega predsednika in sedajnega državnega poslanca za gorenjsko stran. Grajščino Ravne je sezidal neki g. Ravenski (Raunach); postavil je l. 1313. stolp, iz katerega je nastal poznej grad. (Valvazorjeva XI. knjiga stran 465. kaže nam njegovo tedanjo podobo. Ali je bil od takrat kaj predelan, ne vem.)

Na daljni vožnji kazala se nam je v daljavi k levi okolica košanska, poslednjič pa nas je pripeljal „Čič“ (kakor eni št. peter-reški vlak šaljivo imenujejo) na postajo Št. Peter, tik pred katero smo prestopili na dvoprogno dunajsko-tržaško železnico.

Na št. peterski postaji morali smo izstopiti, ker nam je bilo tu pričakovati tržaškega vlaka, da bi se odpeljali ž njim naprej proti Ljubljani. Čakati moralo se je še čez eno uro. Imel sem sicer tudi v Št. Petru in v bližnjej okolici dobre znance in prijatelje, a bil sem od dolgega potovanja že preveč utrujen; toraj sem bil sklenil pričakovati v restavraciji, ki je ob enem čakalnica prihoda vlakovega, in tedaj znancev ta pot ne iskati. Pa — kar sem jaz nameraval opustiti, naklonilo mi je naključje: eden iz med njih bil je slučajno v restavraciji navzoč, in je bil mojega prihoda prav zelo vesel. Poslal je še po drugega mojega in njegovega dobrega znanca, ki je bival ne daleč od postaje, namesto enega prišlo je celo dvoje blagih src, (eno, žali, spava zdaj že v prezgodnjem grobu!) in pričel se je med nami tako prijeten

n živahen razgovor, da je še prezgodaj pridrdral vlak od Trsta. Srčno poslovivši se od mojih blagih notranjskih prijateljev odpeljal sem se v svitli mesečni noči naprej.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Nove knjige za mladino. Podjetna tvrdka J. Giontini v Ljubljani je zopet na svitlo dala pet knjig za slovensko mladino. 1.) Maršal grof Radecki, cena 20 kr. 2.) Potovanje v Liliput, cena 20 kr. 3.) V delu je rešitev, cena 30 kr. 4.) Venček pravljic in pripovedek, cena 20 kr. 5.) Šaljivi Jaka, ali zbirka najboljših kratkočasnic za slovensko mladino cena 20 kr. Vsaka knjiga ima lepo sliko kot platnice, ter bode tudi vsled lepega branja kaj dobro došla naši ukaželjni slovenski mladini.

Novice.

— **Osobna vest.** Začasni vodja na ljubljanskem učiteljišči gosp. profesor Linhart je imenovan dež. šolskim nadzornikom na Štajarskem. Kranjskih Slovencev nobeden ne bo jokal za odišlim gosp. profesorjem, ki je bil toli strasten nasprotnik slovenskih teženj. Le žal, da pride tak mož zopet mej Slovence službovat.

— **Pomiloščeni kaznjenci.** Presvetli cesar je 61 kaznjencem odpustil ostanek kazni, mej temi 4 v ljubljanski kaznilnici, 4 v mariborski, 2 v gradiški, 2 v Kopru in 3 kaznjenkam v Begunjah.

— **Kranjska gimnazija.** Mestni zbor kranjski se je povodom dovolitve ustanovitve gimnazije v Kranji sešel minolo nedeljo k svečanostni seji. Župan Šavnik je poudarjal veliko važnost ustanovitve gimnazije v Kranji, ne le za mesto samo, temveč tudi za kulturni napredek naroda slovenskega sploh, zlasti na Gorenjskem. Njegovemu Veličanstvu zadonela je po nagovoru župana trikratna „Slava“ in sklenilo se je Njegovemu Velečanstvu sporočiti najudanejšo zahvalo za dovolitev ustanovitve gimnazije. Nadalje je odbor nastopnim za ustanovitev gimnazije zaslužnim možem podelil v zahvalo častno meščanstvo; G. naučnemu ministru ekselenci Madeyskemu, g. dež. predsedniku baronu Heinu in ekselenci grofu Hohenwartu, Zahvalo pa je mestni zastop sklenil votirati naslednjim gosp. na zaslužnem njihovem prizadevanji za pridobitev gimnazije, namreč gg: c. kr. vladnemu svetniku Jos. Merku; c. kr. dež. šolskem nadzorniku Jos. Sumanu; dež glav. Otonu Deteli; državnim poslancem: pl. Globočniku, Klunu, Šukljeju, dr. Ferjančiču, dežel. poslancema ces. svetniku Murniku in dr. Tavčarju; in c. kr. okr. glavarju dr. Gstettenhoferju. — Kakor znano otvorita se z bodočim šolskim letom prva dva razreda, ki bodeta nastanjena v prostorih prejšnje male gimnazije. Vodja prof. Hubad je že došel v Kranj, da ukrene potrebno glede pričetka šole, in da daje potrebna pojasnila. V namen, da se novoustanovljeni gimnaziji zagotovi zadostno število učencev in se razbremenita gimnaziji v Ljubljani, se v Ljubljano ne bodo sprejemali učenci iz okrajnih glavarstev Radoljica in Kranj in iz sodnega okraja kamniškega. Učenci iz teh ozemelj, pohajati bodo morali gimnazijo v Kranj. Istotako je ob ednem odredil deželni šolski svet, da morajo učenci iz ozemlja okr. glav. v Novem mestu in Črnomlji in iz ozemlja okrajnih sodišč Krško, Kostanjevica, Mokronog in Zatičina vsprejeti biti le na gimnaziji v Novem mestu. V obeh slučajih posebne izjeme dovoljuje le deželni šolski svet.

— **Goriške volitve.** Pri nadomestnih volitvah v dež. zbor goriški vršivših se dne 27. in 28. t. m., izvoljena sta bila oba kandidata „Sloge“ in sicer v kmetskih občinah preč. g. župnik šemparski Grča ednoglasno in v skupini veleposestnikov župan v Podgori gosp. Klančič s 119 glasovi proti 23 glasovi, katere je dobil g. Jakončič. Zavedni goriški volilci so s to izvolitvijo pokazali veliko disciplino, kajti pri poslednji volitvi se je veliko ruvalo proti gosp. Klančiču in agitovalo za g. Jakončiča.

— **Občinske volitve v Pulju.** Hrvatska stranka v Pulji je ob občinskih volitvah vršivših se te dni ondi izdala rezek oklic, v katerem strogo obsoja malomarno gospodarstvo občine in pozivlje vse, katerim je na blagru Pulja, da naj ne oddajajo svojih glasov za italijansko onkraj luže škilečo stranko, temveč naj se na primeren način izjavijo za spretnega vladnega komisarja.

— **Otvoritev radeškega mostu čez Savo.** Radečanom se je posrečilo s pomočjo države in dežele dograditi pomembno prometno sredstvo, most čez Savo, ki bo vezal Kranjsko s Štajersko. Doslej se je promet čez Savo vršil po brodu. Most je stal 85.000 gld. je železen in se razpenja 84 *m* od brega do brega brez kacega stebra od zdolaj. Ta most je tretji največji enaki most v Avstriji. Načrte za most je napravil dež inženir Vlad. Hrasky, železno konstrukcijo je izvršila tvrdka Gridl na Dunaji, kamenito podstavbo pa je napravil Teršek iz Šmarija pri Laškem trgu. Minolo nedeljo se je vršila slovesna otvoritev tega mostu. Grom topičev je naznanjal po savski dolini pomembem dan in nebrojna množica naroda je prihitela od blizu in daleč ta dan v lepo okičene Radeče. Izmej dostojanstvenikov so bili pri slovesni otvoritvi navzoči gg: Deželni predsednik baron Hein, deželni glavar Detela, deželni odborniki ces. svetnik Murnik, dr. Papež in dr. Vošnjak, drž. poslanec Povše, dež. posl. Svetec in dr. Žitnik, obrtniške zbornice predsednik Perdan in i dr. Ob 10. uri dopoludne je radeški župnik preč. g. Zagorjan cerkveno blagoslovil novi most, ki se je na to po primernih nagovorih dež. glavarja Detele, dež. predsednika barona Heina in radeškega župana Rižnarja izročil javnemu prometu. Most ima ime „Cesar Franc Jožefov most“. Pevsko društvo „Slavec“ iz Ljubljane je na to zapelo slavnosti primeren zbor. Po otvoritvi je bila slovesna sv. maša v radeški župni cerkvi, kateri so prisustvovali vsi dostojanstveniki in obilo resnega ljudstva. Po sv. maši je bil banket v gradu g. viteza Gutmansthala, popoludne pa ljudska veselica z petjem, godbo in loterijo, ki je celo slavnost zaključila.

— **Izpred porotnega sodišča.** Minoli pondeljek pričelo se je pri tukajšnjem dež. sodišču tretje letošnje porotno zasedanje. Prvi dan so bile tri obravnave. Pri prvi obravnavi je bil obsojen na 6 let težke ječe 19letni čevljarski pomočnik Ivan Ženko iz Podrage zaradi hudodelstva zažiga. Zažgal je v Hruševji dne 25. junija zjutraj Mihu Blažeku šupo, v kateri je prenočil, potem se je pa sam ovadil orožnikom v Postojini. — Pri drugi obravnavi je bil obsojen na 15 mesecev ječe 56letni A. Čepelnik iz Vižmarij, ker je povodom nekega poboja iztaknil z burkljami Josipu Novaku levo roko. — Pri tretji obravnavi, ki je bila tajna je bil zaradi hudodelstva spolske posilnosti obsojen na tri leta težke ječe Pavel Fabčič. — Drugi dan dne 28. t. m. obsojen je bil pri prvi obravnavi 24letni Jak. Majdič iz Dola zaradi hudodelstva uboja in težke telesne poškodbe na 5 let težke ječe. Zabol je dne 25. junija z nožem Jan. Tihelja tako v srce, da je ta umrl, J. Tekavca pa je težko ranil. Pri drugih dveh obravnavah istega dne sta bila Vincenc Rozman iz Zgornjih Gorjan in France Debevec iz Padeže, oba zatožena hudodelstva uboja, oproščena od obtožbe.

— **Odkritje Cigaletovega spomenika.** Minolo nedeljo se je v Črnem vrhu slovesno odkrila spominska ploča Cigaletu v pričo mnogih slovenskih rodoljubov. Obširneje poročilo priobčimo drugi pot.

— **Umrl** je dne 28. t. m. v Lescah predstojnik okr. sodišča v Radoljici, c. kr. dež. sodišča svetnik g. Iv. Bric v 62. letu svoje dobe in bil včeraj v Ljubljani pokopan.

— **Umrl** je na sv. Gori pri Gorici ondotni župnik č. g. Lovro Rutar, strijc našega profesorja Simona Rutarja. Rodoljubnemu gospodu bodi zemljica lahka! — V nedeljo je umrl v Ljubljani, koder je bival na počitnicah, preč. g. Ivan Koman, župnik pri sv. Mariji Gornji v Trstu. Pokojnik je bil rojen v Dravljah pri Ljubljani. N. v m. p.

— **Občni zbor «Narodne šole»** bode v torek dne 4. septembra t. l dopoludne ob 10. uri, po zborovanji „Udovskega učiteljskega društva“ v telovadnici druge mestne deške šole na Grabnu v Ljubljani.

— **Novo bolnico za duhovne** v Ljubljani je slovesno blagoslovil minolo soboto dopoludne prevzvišeni knezoškof dr. Missia.

— **Nove posojilnice** so se ustanovile v Litiji, Slov. Bistrici in v Podgradu v Istri.

— **Nova pošta** odpre se 1. septembra v Gorenjih Gorjah pri Bledu. — Nova brzojavna postaja pri sv. Ani pri Tržiči se je odprla dne 23. t m.

— **Prostovoljno** gasilno društvo v Radoljici priredi v nedeljo dne 2. septembra t. l. popoludne na glavnem trgu radoljiškem tombolo.

Anarhisti.

Anarhisti poslužujejo se najrazličnejših zvijač, da bi svoje spise spravili mej narod, ako bi jih ne zasledilo državno pravdništvo. Oblastva večkrat na kak spis ne obračajo take pozornosti, ako ima prav nedolžno ime. Tako se je po Plznu širil spis, ki je imel naslov „Gretchen und Helena“ (Marjetica in Lenčika). Pod tem naslovom bi pač nikdo ne bil mislil druzega, kakor kakšno nedolžno novelico. Državno pravdništvo dunajsko je pa spis pozneje čitalo in v njem našlo, nič manj kakor osem hudodelstev, mej drugim veleizdajo, razžaljenje cesarja, motenje vere, hujskanje proti državni oblasti. Sploh je ta knjiga jedna najnevarnejših anarhističnih spisov. Če je verjeti, je to knjigo spisala Mina Konevi. Najbrž je pa tudi to žensko ime le izmišljeno, da se da knjigi malo bolj nedolžno obliko. Knjiga je tiskana v Londonu. Izvedeti se dosedaj ni moglo, kdo so jo razširjevali. Državno pravdništvo je pa hkratu konfisciralo štiri druge spise, kateri pa že po naslovu kažejo, kakšni so, to so „komunistično-anarhistična knjižnjica“, „Socijalist“, „Anarhist“ in oklic na kmetske delavce.

Velik strah pred anarhisti skušajo si izkoristiti razni lupeži. Seveda se jim vselej ne posreči. Bogat trgovec v Parizu dobil je te dni pismo, v katerem se zahteva, da pod trinajstim drevesom na levi v nekem drevoredu položi 10.000 frankov. Če tega ne stori, mu razstrelijo prodajalnico. Podpis na pismu se je glasil: „Odposlanec anarhističnega odbora“. Trgovec se pa ni ustrašil tega pisma. Denarja ni nesel tjakaj, pač pa stvar objavil policiji. Na določenem mestu so čakali policijsti skriti. Prišel je knjigovez Devove, ki je nekaj iskal okrog trinajstega drevesa. Policija ga je prijela in sedaj se je že udal, da je hotel on denar izsiliti. V zvezi pa on ni z nobenim anarhistom.

Največji križ za policijo so sedaj preštevilne neutemeljene ovadbe. Po francoskih listih poslednje dni posebno dve taki ovadbi dajeta mnogo govorice. Gotovo bode o njiju razgovor še v zbornici. Bila sta ovadena pariški mestni odbornik Brard in župan v Lèdonoru Froment, da sta na javnih prostorih proslavljala umor Carnotov in imela anarhistične govore. Pokazalo se je pa, da še v tistih krajih bila nista. Froment sedaj zahteva, da mu povedo ovadnika, da ga toži. Policija ne more ločiti nedolžnih od krivcev.

Borza, ki se poslužuje v svoje namene najrazličnejših dogodkov, zvijač in lažij, se je poslužila tudi anarhizma. Italijanske finance so jako v neredu in je torej bilo pričakovati, da napravi jako veliko preplašenost novica, o kakem prevratu v Italiji mej vsemi tistimi, ki imajo italijanske papirje. Zatorej so pa nekateri borzijanci dunajski, ki bi radi po ceni nakupili italijanskih papirjev, se poslužili anarhizma. Raztrosili so novico, da so anarhisti umorili italijanskega ministerskega predsednika Crispija. To je bilo verojetno, ker so nekateri židovski listi že naprej občinstvo pripravljali na to novico. Razširjali so razne govorice, kako se mej anarhisti pripravlja napad na Crispija. Vse te novice so dobivali listi najbrž iz borznih krogov. Na borzah so vsled teh židovskih sleparij nekaterniki zgubili nekaj milijonov, drugi so pa zopet obogateli.

V rudnikih bezenetskih je zadnji čas bilo ukradeno mnogo smodnika. Ukrali so ga anarhisti. Na neka vrata so tatovi zapisali: „Živela anarhija, krave bodo skakale“. Nekega rudarja so zaprli, ker je večkrat rekel, da bi kedaj rad pomagal, ko bi ljudi z dinamitom pognali v zrak.

V Raveni zaprli so šest anarhistov, dva pa iztirali. To je baje v zvezi z Legovo pravdo.

V Turinu so nedavno zaprli neko gospo Borami, ki je bila jedna najbolj naudušenih anarhistinj. Pri njej so imeli anarhisti shode. Policija je v njenem stanovanji našla mnogo pisem domačih in tujih anarhistov.

V Vidmu na Laškem so zaprli Evgena Haussena iz Bruselja v Belgiji, katerega je že dolgo iskala policija. Haussen je znan anarhist in ga dolžé več atentatov v Belgiji. Pri njem so našli več pisem od raznih anarhistov. Izročili ga bodo belgijskemu oblastvu.

Na Dunaji so pa te dni bila zaradi anarhističnih zločincev pred sodiščem dva osemnajstletna fanta Franca Drechsler in Josip Kraljiček. Na nekem shodu delavcev sta mej drugim klicala: „Živela anarhija“. Pri prvem, ki je pri sodišči priznal, da je anarhist, so tudi našli v stanovanji neko bodalo in na pol narejeno bombo. Priznal je, da jo je hotel vreči v neki kavarni. Krajiček je pa tajil, da bi bil anarhist.

Prvega je sodišče obsodilo v štiriletno ječo, poslednjega pa, ker se mu ni moglo nobeno hudodelstvo dokazati, v jednomesečni zapor.

Pri tej obravnavi je Drechsler priznal, da ga je branje socijalističnih in anarhističnih spisov speljalo na napačno pot.

V italijansko vojno se je tudi že vgnezdil anarhizem. V ostrogu pri Bracciamu so se letos upirali vojaki pri vajah. Po nekaterih porazih je bil popolen upor, če tudi bi od vladne strani stvar radi utajili. Vse kaže, da je puntarski duh se že tako vgnezdil v italijanski vojni, da se ne morejo nanjo več brezpogojno zanašati.

V Livornu se je v prostorih tvrdke Pancaldi razletela brez velikega poka ploščinasta pušica, v kateri so bili žeblji, koščki železa in stekla. Škode ni nobene. Kdo je položil to pušico, ni znano.

Zagovornik Caseriov je pisal na njegovo rodbino pismo, v katerem naznanja, kaj je on vse storil, da bi ga rešil smrti. Njegov klijent je pa vse zavrnil, in je umrl kot fanatik. Tudi prihod matere bi ne bil mogel ničesa premeniti. Caserio je pa podpisal listino, v kateri ugovarja, da bi zdravniki preiskavali njegovo truplo.

Po Italiji se razširja govorica, da so anarhisti sklenili pri priložnosti vloviti več kraljevih princev. S tem bodo po tem pritiskali na sodišče. Češ, če obsodite naše ljudi, pa prince pobijemo. Seveda je vse to izmišljeno, ali vendar je v Italiji mnogo ljudij, ki to trdno verjamejo.

Nevihte.

Dne 25. t. m. je bil okrog Cassla na Nemškem silen vihar. Napravil je posebno mnogo škode po gozdih, pa tudi po polji. Vrtinec je vzdignil voz z voznikom in konjem in jih vrgel v neki jarek.

Dne 28. t. m. je bila nevihta s točo v mnogih krajih na Dolenjem Avstrijskem. Posebno hudo je toča pobila v Vöslavu in Gainfaru. Šla je toča, kakeršne že stari ljudje ne pomnijo. Na stotine šip po oknih je toča pobila, po nekaterih krajih je ležala čevelj na debelo. Najhuje je prizadela vinograde. Letošnje grozdje je popolnoma uničeno, pa tudi za prihodnje leto je trta močno poškodovana. Toča je šla kacih deset minut, potem se je pa ulila silna ploha, ki je uničila, kar je toča še pustila. Razkopalo je njive in vinograde.

V Gainfaru je ta dan imel biti pogreb bogatega kmeta Jožefa Ottingerja, ki se je ponesrečil pri velikem požaru. Podrlo se je nanj goreče bruno, ko je gorel neki mlin. Pogrebci so že bili zbrani, da sprejmejo pokojnika na pokopališče, konji vpreženi. Jedva se je sprevod jel pomikati, začne iti toča, ljudje so se razkropili na vse strani. Konje so le s težavo izpregli, ker so se plašili. Malo je manjkalo, da jo niso pobegnili z mrličem. Morali so s pogrebom počakati, da se je izvedrilo.

Pa tudi drugod je ta dan bila nevihta. Na Moravskem je toča pobila tudi po več vaseh. V Vlaškem Meseriču je toča pobila več oken, vihar je odkril več hiš, mej drugim davkarijo in žensko kaznilnico. Po vrtih je zbilo in otreslo vse sadje z listjem vred z dreves. Koliko je škode, se še povedati ne more.

Po vsej Galiciji je bil ta dan velik vihar. Telegrafične zveze z Dunajem in Ogersko je pretrgalo. Vlaki so zaradi viharja imeli mnogo zamude. V Rudkem je udarila strela v poslopje okrajnega glavarstva, ki je začelo goreti. Na železnici Krasne-Levov je vihar odtrgal od vlaka več vagonov. K sreči se ni prigodilo na železnici nobene nesreče.

Tudi po Štajarskem je v več krajih bila nevihta. V Erzbergu je šla debela toča. Pobila je več oken in hudo poškodovane so opeknate strehe. V graški okolici je v dveh krajih udarila strela. Tudi državna železnica je na Štajarskem nekoliko poškodovana. Na tir je nanesla peska in drobnega kamenja. Vsled tega je jeden vlak skočil s tiru blizu Hieflaua. Trije železniški služabniki so se lahko poškodovali.

Tudi v Nemčiji je ta dan v več krajih bil vihar, posebno okrog Vratislave je toča naredila dosti škode. Vihar je ruval drevesa in podiral dimnike. Vihar je pognal stoječi železniški vlak, da je povozil tri delavce. Jeden je bil takoj mrtev, 2 pa težko poškodovana. Jednega moža in jedno ženo je ubila strela.

— **Odvetnik — goljuf.** V Milanu zaprli so odvetnika Grilla zaradi goljufij. Tožen je nič manj kakor za 47 goljufij.

— **Silen požar** je bil na Reki. Zgoreli so magacini pri pristanišči in mnogo blaga. Več dní niso mogli ognja pogasiti, da si je parnik gasil z velikimi brizgalnicami. Posebno je oviralo gašenje, ker se je po raztopljenem sladorji bila naredila debela skorja.

— **Streljanje v sodnji dvorani.** V Essenu je 27. t. m. bil obsojen v 14dnevni zapor zidarski delavec, ker je z nekim govorom razžalil uradnike državnega zavarovalnega urada. Ko se mu je naznanila razsodba je potegnil revolver in ustrelil proti sodnikom Sodniki so zbežali v stransko sobo. Državni pravdnik je pa ostal na svojem mestu. Zadel ni bil nobenega. Poskusil je obsojenec tudi sam sebe usmrtiti, pa se mu tudi ni posrečilo.

— **Grad pogorel.** Te dni je začela goreti pivarna pri gradu kneza Metternicha v Plassu blizu Plzna na Češkem. Vžgala se je tudi sodarija, žaga, veliko lesa in del gradu. Požar je napravil kačih 300.000 gld. škode. Grad kneza Metternicha je bil nekdaj sistercijenski samostan. Na tem gradu je kneževa rodbina navadno jeseni stanovala.

— **Požar.** V St. Moritzu je pogorelo 11 prodajalnic blizu hotela Viktorija v katerem sedaj bivajo vojvodinje Teck, York in Aosta. Ogenj je napravil veliko nevarnost, da začne goreti grad.

— **Nekaj sedmograških rodbin** je napravilo mali izlet na rumunsko mejo. Pri tem so nekaj stopili na rumunska tla in po neprevidnosti povozili jednega otroka. Rumunsko oblastvo v Kienu je dalo vse, moške, žene in dekleta zvezati in zapreti. Izpustili so jih še le tretji dan na zahtevanje avstrijskega konzulata in proti vloženju 1000 gld. kavcije.

— **Propala tvrdka.** Te dni je na Dunaji propala tvrdka bratov Siegl Pred petimi leti so bili štirje bratje začeli trgovino z usnjem brez vsacega kapitala. Njih trgovino so znatno razširili, seveda s tujim denarjem. Da bi se pa opomogli, so pa jeli igrati na borzi in s tem zapravili le veliko denarja. Tako je prišlo do poloma. Dva brata sta jo pobegnila, seveda vzemši precej denarja seboj, druga dva so zaprli. Dolgov je 280.000 gld. Premoženja pa ni skoro nobenega. Vse blago, katerega so našli o njih prodajalnici, je vredno 1500 goldinarjev. Ljudje se kar čudijo, kako da je sleparija tako dolgo trajala. Zadnje mesece so bratje Siegl za 62.000 gld. svojih menic spravili mej svet. Državno pravdništvo je odredilo preiskavo zaradi goljufije.

— **Ukraden otrok.** Pred štirimi leti so v Ogerski Beli cerkvi cigani ukrali nekega dečka. Blizu Niša so letos zasledili dotičnega dečka, ki ima sedaj deset let, pri ciganih. Avstrijsko poslaništvo ga je zahtevalo nazaj in tudi dobilo ter ga odposlalo starišem.

— **Kraljevi grad pogorel.** Blizu Lizbone je nastal ogenj na kraljevem gradu Cintra, kjer je navadno stanovala po letu portugalska kraljica. Ogenj, ki je nastal po neprevidnosti strežeta, je napravil mnogo škode.

— **V New Yorku** zasačili so ponarejalca denarjev, ki je za milijon dolarjev ponarejenega denarja razpečal po zahodnih državah. Tiskarijo in druge priprave je imel spravljene v zakritem kraji v Connecticutu. Pravijo, da je vse skupaj prišlo v roke redarjem.

— **Samoumor.** V Palermu se je ustrelil 34letni lahkoživec bar. K Parici de Notarbartolo, ker baje ni mogel plačati neke menice za 5000 lir. Samomorilec je iz jako bogate rodbine, ali je vse premoženje zabil.

— **Ljubosumnje trinajstletne.** 13letna Marija Koler, ki je v Tavsu iz ljubosumnosti poskusila zastrupiti svojo svakinjo, je pri okrajnem sodišči obsojena na 14 dnij zapora.

— **Nesreča pri odkritji spomenika.** Pri odkritji Ruyterjevega spomenika je bila na ladiji Stier eksplozija. Sedem pomorščakov je ubitih. Pri odkritji ste bili obe holandski kraljici Viljemina in Ema.

— **Nesrečna ljubezen.** V Stettenu se je zaradi nesrečne ljubezni obesila sedemnajstletna kmetska hči kmeta Lieperta

— **Bratov umor.** V Pajkernici v Šleziji sta se sprla dva brata, ki sta oba služila pri jednem gospodarji za hlapca. Mlajši je staršega zaklal z nožem. Ušel je, braneč se z nožem proti ljudem, ki so šli za njim, da ga primejo. Drugi dan ga je pa prijela žandarmerija

— **Nevaren tat.** Na Dunaji so prijeli moža, ki je prodajal figovo cikorijo. Pokazalo se je, da je ta neki znan tat Janez Schwarz. V njegovem stanovanji našli so več zastavnih listkov, 80 vitrihov in drugih podobnih stvarij, ki kažejo, s čim se je pečal.

— **Potres.** Dne 26. t. m. se je v več krajih na Grškem čutil hud potres, ki pa ni napravil velike škode.

— **Nesreča na železnici.** Mej Rimom in Milanom neposredno vozeč vlak je dne 26. zadel v neko lokomotivo. Lokomotiva vlakova se je preobrnila. 4 osebe so poškodovane.

— **Z gobami zastrupljen.** V Aschheimu so umrli neki kmet in njegova otroka, ker so jeli strupene gobe.

— **Napad s hudičevim oljem.** V Draždanah je 25letna perica iz ljubosumnosti oblekla moško obleko in na ulici svojem ljubčku v glavo vrgla hudičevega olja, da je takoj oslepel. Tudi na njo priletelo je nekaj olja in je hudo poškodovana

— **Sicilijanski roparji.** V Castellamari je napalo 9 oboroženih roparjev hišo, ko so gospodar in njegova družina jeli. Ker niso precej roparjem dali denarja, so tri ljudi roparji kar zaklali, druge pobili, hišo oropali in razdrli.

— **Dvoboj s sabljami.** V Benetkah je neki natakar poklical na dvoboj nekega tujca Nemca, ki je grajal neko jed. Natakar, dober borilec, je tujca močno poškodoval na roki.

— **Pullmanov konkurent.** Močno govoré, da se je ustanovila nova bogata družba za izdelovanje železniških voz, ki bode tekmovala in upropastila Pullmana. Družba vzame v svojo službo Pullmanove izučene delavce štrajkarje in začne z delom v St. Luis, Mo. Denarja ima menda inkorporiranega pet milijonov dolarjev.

— **Surovost.** Najemnik hotela v Buchbergu na Štajarskem Viktor Hopp, je dne 18. t. m. svoji dekli priložil dve taki zaušnici, da je tri dni nezavestna ležala. Dekla je v kuhinji brez dovoljenja pojedla kos mesa. Proti surovežu se je začela preiskava.

— **Salomonski vodovod.** Turško ministerstvo je sklenilo obnoviti stari vodovod, katerega je bil zgradil kralj Salomon za preskrbljenje Jeruzalema z vodo. S tem vodovodom se bode mesto preskrbljevalo iz 22 kilometrov oddaljenih studencev na jugu pri Arzoubu. Stari vodovod je dajal vodo še za Poncija Pilata.

— **Pogum plačal z življenjem.** V Gramet-Newsiedlu je stavil gostilničarski sin Janez Bucher, da v jednem dušku spije pol litra ruma. Bucher je že to večkrat storil. Sedaj je pa vendar se izpivši mrtev zgrudil na tla.

— **Očeta ubil.** Kočar Kupin v Sebraniči na Češkem je v pijanosti pretepal večkrat ženo in otroke. Te dni se mu je ustavil sedemnajstletni sin in očeta ubil.

— **Svojo kobilo ukradel.** Tatvine so pač kaj navadnega v današnjih dneh, ali vendar to pa je le nenavadno, da kdo svojo kobilo ukrade. V Zagrebu je brez gospodarja letala kobila po trgu Mestni stražniki so jo vjeli. Ker se lastnik ni oglasil, so jo dali k nekemu gospodarju za nekaj dni na krmo. Ko le lastnika, ni bilo so sklenili po predpisih jo na dražbi prodati. Ko se je sešla komisija, da se začne dražba, pa je bila izginila kobila. Poizvedbe so pokazale, da jo je ukradel cigan, čigaver je bila, da mu ni bilo treba plačati za krmljenje.

— **Umor.** V Št. Juriji pri Požunz na Ogerskem je z nožem umorjena bogata vdova Janiš. Zaprli so njena sinova, katera sumijo, da sta mater umorila.

— **Roman neke kmetice.** V Bobrovi v Srbiji so stariši prisilili nekega dekleta, da je vzela nekega mladeniča, za katerega ni marala Drugi dan po poroki je pa izginila lepa mlada žena Rurja. Šla je v neki drugi kraj. Preoblekla se je bila v moško obleko in pri nekem kmetu stopila v službo za hlapca Njen gospodar je bil ž njo jako zadovoljen. Služila je že tri leta. Te dni je pa šla na neki sejem, kamor sta prišla njen oče in brat, ki sta jo spoznala. Pregovorila sta jo, da se je vrnila domu. Zakon se je pa potem ločil.

— **Slepar.** Te dni je bival na Dunaji v nekem hotelu neki mlad mož, ki se je oglasil za trgovskega pomočnika Pavla Jovanovića iz Pančove. Ta čas je pa zares bival na Dunaji knjigotržec Jovanović iz Pančove. Zgoraj omenjeni slepar je pa to porabil, in brzojavil v Pančovo na tvrdko bratje Jovanovići za 100 gid. in jih res dobil.

— **Vjet ropar.** V Šabci v Srbiji zaprli so nevarnega roparja Ilija Vujoviča. To je nenavadno močen človek, po rodu Bošnjak. Štirikrat je že ušel iz ječe prebivši zidove. Zaradi tega so ga sedaj zaprli v belgrajsko trdnjavo.

— **Strela.** V Kološinu je strela udarila v vojaško barako. Strela je šla po puški, katero je imel neki vojak na rami, v zemljo. Cev puškina se je vkupe stopila, tako, da ni za rabo, vojak pa ni poškodovan.

— **Usmrtili** so v Parizu te dni duhovnega pomočnika Bruneauta, kateri je bil umoril svojega župnika, kradel in požigal in še z drugimi hudodelstvi onečaščeval vzvišeni stan.

— **Okradena zastavnica.** V Noli na Italijanskem so tatovi okradli zastavnico in ukrali dragocenostij za četrt milijona vrednosti.

— **Razpok smodnika.** V Rio de Janeiru v Braziliji se je vnelo v neki trgovini več smodnika in je ubilo 25 ljudij.

— **Mornarji — tihotapci.** Te dni došel je iz Brazilije Llojdov parnik Meduca, a vrnilo se je ž njim jednajst mornarjev manj, nego se jih je bilo tjakaj ukrcalo. Trije so ostali bolni v Braziliji, osem jih je pa brazilijanska vlada zaprla, ker so hoteli vtihotapiti orožje.

— **Dolgo sta se kopali.** V sedanjih vročih dneh sta se šli v Varaždinu dve gospe dopoldne kopat. Morali sta pa ostati čez poldne v vodi, ker je jima nekdo ukradel obleko. Naposled je prišel mimo neki kmet, katerega ste poslali v mesto po drugo obleko.

Podpora dijakom na novoustanovljeni kranjski gimnaziji.

V Kranji sestavil se je **začasni odbor**, ki je prevzel nalog, skrbeti **za dijaška stanovanja** in, dokler se ne ustanovi nameravana „dijaška kuhinja“, pri meščanih iskati **podpore za hrano pridnim in ubožnim dijakom**. Z zadoščenjem ta odbor priznava, da so se prebivalci kranjskega mesta, kolikor se jih je moglo naprositi v malih dneh, odkar je došlo oficijelno naznanilo glede ustanovitve Kranjske gimnazije, s hvalevredno požrtvovalnostjo odzvali njegovim prošnjam in tako je sedaj **že za precejšnje število dijakov preskrbljena opoludanska in tudi večerna hrana**, katero bodo dijaki dobivali v posameznih hišah ali pa v skupni začasno prirejeni obednici. Stariši, ki nameravajo svoje dečke dati v kranjsko gimnazijo in želé ali glede stanovanja ali glede podpore v hrani kacih podatkov, **naj se zaupno obrnejo na gimnazijsko vodstvo**, kateremu so se in se bodo še izročili vsi dotični podatki. Tisti, ki hočejo prositi podpore. prineso naj s seboj **ubožno spričevalo.**

Vsakdo naj se ob času, ko preti nevarnost kolere, natančno pouči, kaj je kolera, katera sredstva so zoper njo in kakšni so uradni predpisi za varstvo, katerih se ima vsakdo držati; to da potem vsakemu tolažilo, da je neko varstvo proti koleri in da se vsakdo sam lahko varuje bolezni pri pametnem življenji. — Pred vsem naj se pazi na želodčno prebavanje, zaprtje in posebno na drisko. Zdravo prebavanje se obdrži v modrem življenji, opustitvi težkih jedil in drugih za prebavanje škodljivih rečij, zlasti prehlajenja želodca in vsako drugo prehlajenje. Zdravo prebavanje pospešujejo močno obce znane Marijaceljske želodčne kapljice lekarja C. Brady-a. Marijaceljske kapljice so pri slabem prebavanju najboljše in vže veliko let najljubše domače sredstvo, zlasti kot prva pomoč pri hitrem obolenji. Dobe se v lekarnah steklenica (te morajo imeti podpis C. Brady) z navodilom á 40 kr. in 70 kr. (28)

Loterijske srečke.

V Brnu dne 22. avgusta t. l.: 51, 30, 34, 45, 29.
Na Dunaji dne 18. avgusta t. l.: 90, 35, 21, 76, 53
V Gradci dne 18. avgusta t. l.: 23, 73, 5, 47, 63.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 14. avg. 1894. Pšenica gld. 8·— kr., rž gld. 5·— kr., ječmen gld. 5·— kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 7·— kr., proso gld. 5·— kr., turšica gld. 6·40 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 8.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Med. univ.

Dr. Heribert Borštner

bivši sekundarij

stanuje od 3. septembra (1)

v Gledaliških ulicah št. 3., II. nadstr.

ord. od 9—10 ure dopoludne
in „ 3—4 „ popoludne.

Prve vrste namiznih rakov,

znani kot najboljši, pošilja zagotovljeno žive, v poštnih torbicah $4^1/_2$ *kg* prosto proti povzetji. 100 komadov lepih rakov za juho za 3 gld.; 60 komadov velikanov-rakov z dvema debelimi-mastnimi ščipalnicami 3 gld. 70 kr.; 40 komadov rakov prve vrste (solo) 5 gld.; in 32 najprve vrste (hochsolo) rakov, izbrani, 5 gld. 25 kr., razpošilja:

Freudmann & Comp.

prva mejnarodna tvrdka v (8)
Stanislavu, Galicija. (Stanislau, Galizien.)

Zadnji mesec. **Velika levovska loterija 2024 dobitkov**

glavni dobitki: (4)

60.000, 10.000, 5.000 gld.

v gotovini z le 10 % odbitkom.

Levovske srečke à 1 gld. priporoča v Ljubljani: J. C. Mayer in Aleks. Gruber, glavna zaloga tobaka.

Odgovorni urednik: August Pucihar.— Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.